

הכרות וברור ערכים

זהות יהודית ושייכות- מבוא לדיון על זהות יהודית וישראלית (מערך 102).

מטרות

1. יצירת דיון על מהי זהות וכיצד היא קשורה לקבוצות שייכות או לבחירה עצמאית.
2. דיון בצורך בשייכות ובאופן בו היא מרחיבה ומגבילה את האדם, וכן בשיכויות סותרות ובסתירות בתוך זהות אישית.
3. דיון במאפייני הזהות היהודית האישית ובאופן בו מתבטאת שייכות לעם היהודי (האם יש לה ביטויים מעשיים ועד כמה היא תופסת נתח משמעותי מחיינו, האם היא עקבית, מודעת, בעלת סתירות או מתחים? האם ולמה זהות זו מחייבת אותנו או שהינה בפשטות הרגשה קיימת)

אמצעים:

- רצועות של הגדים בשלשה צבעים שונים (יש לגזור מהדפים המצורפים בנספח)
- שדכני סיכות (שדכן אחד לכל חמישה תלמידים) או סלוטייפים
- דיסק עם השיר "עבודה שחורה"
- CD
- מילות השיר "עבודה שחורה" מצולמות

מהלך

1) ברחבי החדר יפוזרו רצועות **היגדים (מצ"ב)** מעורבבים בכל הצבעים ללא סדר מיוחד. התלמידים יסתובבו בחדר ויבחרו לעצמם 10 הגדים שאיתם הם מזדהים ביותר. כשיהיו בידיהם את כל הרצועות יפרשו אותן כשטיח ויצמידו באמצעות סלוטייפ או שדכן סיכות.

2) כל ארבעה תלמידים שבידם 'שטיח' כזה מתיישבים ביחד. מבררים ביחד את השאלות הבאות:

- ◆ באיזה משפט היה לי קל לבחור ומדוע?
 - ◆ באיזה משפט היה לי הכי קשה לבחור ומדוע?
 - כל אחד מחברי הרביעייה מסתכל על ה"שטיחים" של חבריו, ומוצא:
 - ◆ משפט אותו היה בוחרים לו ראה אותו
 - ◆ משפט אותו 'בחיים לא היה לוקח'
 - ◆ משפט שמקומם אותם
- המנחה עובר בין הקבוצות, מבהיר את השאלות ועוזר להמשתתפים לחדד את הדיון.

הכרות וברור ערכים- זהות יהודית ושייכות- מבוא לדיון על זהות יהודית וישראלית (מערך 102) עמוד 1 מתוך 10

3) כל השטיחים מונחים באמצע החדר על הרצפה האחד ליד השני כך שיצרו שטיח אחד גדול. מקיימים דיון סביב הנושאים הבאים:

תהליך העבודה ברביעיות:

- ◆ שואלים באופן אקראי משתתפים שונים, את השאלות עליהן ענו בקבוצות.
- ◆ מתמקדים בשיחה בנקודות ההסכמה לעומת נקודות המחלוקת. מה מאפיין את אלו לעומת אלו בכל רביעיה. היכן הייתה חפיפה רבה בבחירות לעומת פערים רבים? [בכל רביעיה].

גווי זהות בקבוצת הנבחרות

- ◆ האם יש משמעות לצבעים? (צהוב – ערכים "יהודיים", ירוק – ערכים "ישראלים", כתום – ערכים "אוניברסליים"), מדגישים שבמקרים רבים מדובר על אותו ערך, אלא שהוא מנוסח 'בשפה שונה'. [לדוגמא: אדם הוא אדם הוא אדם, הדבר היהודי ביותר הוא משלחת חילוץ לרעידות אדמה וכו']
- ◆ איזה צבע יש לקבוצה שלנו? האם אנחנו שלמים עם הצבע הכללי שהתקבל? האם הוא משקף נכון את המצב? מדוע כן מדוע לא?
- ◆ האם זה משנה איזה צבע יש לקבוצה שלנו? האם המקורות הערכיים והתרבותיים שלנו משנים? במה? למה זה חשוב מהיכן אנו שואבים את ערכינו? היכן זה בא לידי ביטוי בחיינו?

זהות אישית

- ◆ מהי זהות- האם היא מה שמייחד אותי או מה שבו אני דומה לאחרים הקרובים/שייכים אלי?
- ◆ האם זהות היא "מיכל" חתום ונעול או משתנה?
- ◆ מה בחרנו להדגיש בהגדים שבחרנו?
- ◆ האם ההגדים שבחרנו הם באמת ביטוי לזהות?
- ◆ האם זהות היא מה שמרגישים או מה שעושים?
- ◆ האם יש קשר בין זהות לשייכות?

החברה הישראלית

- ◆ בחברה הישראלית איך מתבטאות הסוגיות האלו? איך מעצבים את צבע השטיח הכללי של החברה הישראלית? האם אנו שלמים עם הצבע הקיים בחברה הישראלית?
- ◆ למי יש השפעה גדולה יותר על עיצובו? איך? למי יש פחות? למי אין בכלל?
- ◆ מדוע יש קבוצות המודרות מעיצוב השטיח? מה המשמעות עבורן? מי מדייר אותן? מי יכול להכניס אותן פנימה? האם זה ענייננו?

הכרות וברור ערכים - זהות יהודית ושייכות - מבוא לדין על זהות יהודית וישראלית (מערך 102) עמוד 2 מתוך 10

מעבר: עסקנו בתכנים שונים של זהות, עכשיו נשמע שיר שיעוסק בנושא מזווית אחרת.

4) שומעים את השיר של אהוד בנאי "עבודה שחורה" (רצ"ב המילים) תוך כדי צפייה במילים. להזכיר את הפרשה: עולי אתיופיה נדרשו להיטבל כדי להיחשב כיהודים, אחרי המסעות והטלטלות שהם עברו. לא הכירו בהם כיהודים והם נדרשו לעבור תהליך גיור. מקיימים דיון סביב הנושאים הבאים:

ניתוח השיר

- ◆ אחר כך להשמיע את השיר שוב ותוך כדי הקשבה לשיר כל אחד בוחר שורה מהשיר ומספר למה בחר אותה.
- ◆ מתי העדה האתיופית תהפוך מיהודית לישראלית? מתי תיפתח להם הדלת מבפנים?
- ◆ מה סוגר להם את הדלת ומה פותח להם את הדלת?

הקהילה האתיופית בישראל

- ◆ האם המשתתפים/ות יודעים מה המצב היום? לתאר את המצוקה של חלק מיוצאי העדה החיים בשכונות סגורות ההופכות לגיטאות של מצוקה מכל הבחינות ולדבר על מה גרם לזה.
- ◆ מה מקום אפשרויות השילוב הכלכליות לעומת אפשרויות השילוב התרבותיות? מה קורה כשבשניהם דוחים אותם?

המשמעות המתרחבת של שאלת זהות יוצאי אתיופיה על מרחב הזהויות בחברה הישראלית

- ◆ האם הם נהפכו ל"יותר יהודים" אחרי הטבילה? האם יש דבר כזה "יותר יהודי"?
- ◆ אילו שאלות עולות על מהות היהדות והגדרתה מפרשת העדה האתיופית?
- ◆ מה הקשר בין הקליטה בארץ, השירות הצבאי ולקיחת חלק בחברה הישראלית לבין שאלת זהות יהודית?
- ◆ למה כל השאלה הזו חשובה?

להדפיס על נייר כתום ולגזור כל היגד על רצועה נפרדת:

הזיהום שבני אדם גורמים לו ע"פ כדור הארץ לא יאפשר חיים פה תוך מספר דורות.

מטריד אותי שבכל שנה נכחדים מאות מינים של בע"ח וצמחים ע"פ כדור הארץ.

הפער ההולך וגדל בין מדינות עשירות למדינות עניות ימוטט את האיזון העולמי העדין ובסוף שוב תפרוץ מלחמה עולמית על רקע כלכלי.

לא יתכן שהאדם העשיר ביותר בעולם משתכר פי 250 יותר מהאדם העני ביותר.

התקשורת הגלובלית שפונה למכנה המשותף הרדוד ביותר של אזרחי "הכפר הקטן" רומסת את הזהות התרבותית של כל עם ועם.

זה נפלא שבכל מקום בעולם תמיד אוכל למצוא המבורגר של מקדונלד.

עושה לי טוב להכנס לאינטרנט ולהתחבר תוך שניה לכל אדם בכל חור בקצה האחר של העולם.

הכפר הגלובלי הוא הסיכוי האמיתי היחיד לשוויון הזדמנויות בקנה מידה עולמי.

חשוב ללמד את כל ילדי העולם אנגלית כדי שאפשר יהיה להידבר ישירות ולהבין היטב אחד את השני ללא הבדל מוצא, שיוך לאומי ותרבות.

יש לי יותר קשר עם לוחמי זכויות אדם בארץ אחרת מאשר עם קנאים חשוכים וקיצוניים בארצי.

זה כיף לנסוע לכל מקום בעולם ולראות אנשים לבושים בדיוק כמוני, שומעים את אותה המוזיקה ואוכלים אותם מאכלים.

הכרזות וברור ערכים - זהות יהודית ושייכות - מבוא לדין על זהות יהודית וישראלית (מערך 202) עמוד 4 מתוך 10

הטרור העולמי מטריד אותי יותר מכל מיני בעיות מקומיות קטנות.

להיות בן אדם – זה הדבר שהוא בפסגת השאיפות שלי.

לעזור לזולת בעת צרה ולקבל עזרה כשלי קשה – זה מה שחשוב חיים.

חוסר יושר, רמאות, צביעות – אלו הדברים שהכי מפחידים אותי.

חשוב לי לדעת שפועל הנקיון והפרופסור זוכים למשפט צדק זהה.

אפליה על רקע של דת, מין, גזע או לאום מקוממת אותי.

בעיני אדם הוא קודם כל אדם ורק אחר כך יהודי, נוצרי, מוסלמי או ישראלי,
אמריקאי, צרפתי.

בשבילי תינוקת ישראלית ותינוקת פלשתינאית שנהרגות – זה מזעזע באותה מידה
בדיוק.

אין שום הבדל עקרוני בין נשים לגברים, בין לבנים לשחורים ובין יהודים לגויים.

אדם הוא אדם הוא אדם

אני מאמין/ה שגם נשים וגם גברים מפסידים מאי השיוויון ביניהם.

זה שנשים מרוויחות פחות מגברים על אותן משרות- זה מרגיז אותי.

להדפיס על נייר ירוק ולגזור כל היגד על רצועה נפרדת:

מטריד אותי מאד אי-שיון ההזדמנויות לנשים בחברה הישראלית.

הפער בין עיירות הפיתוח למרכז הוא פצצת זמן מתקתקת.

ש"ס היא התופעה הכי מטרידה ומרתקת מבחינתי בחברה הישראלית.

הזכיה של אלכס אוורבוך במדליה זהב עשתה לי את היום .

השנה שבה זכינו גם בגביע אירופה וגם באירוויזיון היתה שנה נפלאה.

אני מת/ה ללבוש מדים של צה"ל.

מקומם אותי שבארועים של החודשים האחרונים לא פורסמו שמות ההרוגים הערביים – אזרחי המדינה וכן פורסמו שמות ההרוגים היהודיים.

כל פעם שמתפרסמת בעולם המצאה טכנולוגית/ רפואית/ צבאית ישראלית זה גורם לי לזקוף את הראש בגאווה.

בעיני זה מדהים מה שהציונות הצליחה לעשות ב120 השנה האחרונות. חבל שלא מחנכים לזה יותר מלשחיטת כל הפרות הקדושות.
אני לא אוכל לחיות בשום מקום אחר חוץ מבישראל.

הריח של הפרדסים והנוף של הטרסות של הרי יהודה הם חלק ממני באופן העמוק ביותר.

חשוב לי שבזמן טקסים בביה"ס חברי ישירו את המנון המדינה בכבוד.

החברות והקהילה קיימת, עמותת קהילה, קיבוץ תמוז, הנשיא 46, בית שמש. טל': 02/9900125, פקס: 02/9900100. אתר ודוא"ל: www.nivheret.org.il

בעיני עדיפה הדוגריות הישראלית שלא מורחים אותך במילים יפות כאילו נימוסיות
אלא אומרים לך ישר בפרצוף את כל האמת.

חברים שלא מתכוונים להתגייס לצבא מתוך בחירה הם כבר לא חברים שלי.

הצבא זה כבר לא מה שהיה פעם. לו היתה לי יכולת לבחור הייתי מעדיף/ה להקדיש
את הזמן לשרות אזרחי בתחום שחשוב למדינה ושאינו צבאי.

אני קודם כל ישראלית

יורדים מהארץ הם נפולת של נמושות

לכל אחד יש זכות לרדת מהארץ אם נשבר לו ממה שקורה כאן

אני קרובה יותר לדרוזי שבנו נפל במדי צה"ל מאשר ליהודי מפריז

עובדים זרים שבונים את ארצנו ומעבדים את שדותינו הם בעלי זכות לגדל פה את
ילדיהם בכבוד

כל עולה רוסי שיש לו בעיות עם הרישום ושמשרת בצבא צריך לקבל באופן אוטומטי
תעודת זהות שעליה כתוב שהוא יהודי

כל חייל שנהרג בצבא צריך לקבל זכות להקבר בבית קברות צבאי יחד עם כל
החיילים לא חשוב מה מוצאו ומה דתו

הרבה עולים חדשים מנצלים את מענק הקליטה ולא ממש רוצים להיות כאן.

להדפיס על נייר צהוב ולגזור כל היגד על רצועה נפרדת:

כל תינוק יהודי חייב לעבור ברית מילה.

שבת זו המצאה יהודית גאונית – מנוחה אמיתית לגוף ולנפש.

לדבר עברית בדיוק כמו שדיברו לפני 3000 שנה זה בשבילי אחת ההוכחות ליהדותי.

להחזיק את התנ"ך ביד ולטייל איתו בנופים שלא השתנו בכלום במשך 3000 שנה זה מרגש אותי כיהודי.

כששומעים ברדיו את "נתנה תוקף" בערב יום כיפור זה מרגש אותי.

בעיני חגי תשרי בלי תקיעת שופר, כל נדרי והתכנסות בבית הכנסת הם חסרי משמעות.

אם זה היה תלוי בי לא הייתי מאפשר/ת נסיעה ביום כיפור.

סדר פסח עם שולחן ערוך, אוכל טוב של אמא וכל המשפחה מסביב זה בשבילי שייכות ומסורת.

יהדות בשבילי זה משלחות חילוץ שישראל שולחת לכל מקום בעולם בו ניתן להציל אדם שנברא בצלם.

יחס הוגן לעובדים זרים היא חובתנו כיהודים – צאצאי העבדים במצרים.

הייתי רוצה לראות את מדינת ישראל כמדינה שמושתת על ערכי הצדק החברתי של הנביאים ולא על טקסי הפולחן של הכהנים.

כל ישראל ערבים זה לזה הוא תפיסה חברתית עמוקה שמאד חשובה לי.

אני קודם כל יהודי/ה.

אני יהודי/ה כי אני מרגיש/ה יהודי/ה ואין לאף אחד זכות להעמיד לי תנאים ולערוך לי מבחני כניסה ליהדותי.

יש בין היהודים דרוג פנימי: שומרי המצוות הם הקרובים ביותר ליהדות המקורית, אחריהם המסורתיים והחילוניים הם הרחוקים ביותר.

בערב שבת אני מדליקה נרות.

ביום כיפור אני צם/ה.

בחנוכה אני גאה על כך שהיהודים שהיו מעטים שרדו 2000 שנה ואילו האימפריה היוונית האדירה התמוטטה ולמעשה אין ממנה זכר אמיתי.

יותר משבני ישראל שמרו את השבת שמרה השבת את בני ישראל.

בבר מצווה שלי היה לי חשוב לעלות לתורה.

אני מרגיש/ה מחויבות לכל עשרת הדברות

להתחתן – רק עם יהודי/ה

אם הייתי יכול/ה לבחור- לא הייתי יהודי/ה.

עבודה שחורה

מילים, לחן וביצוע: אהוד בנאי

האחים כהי העור שבאים מאתיופיה
מביאים איתם מסורת מופלאה ועתיקה
הבנים האובדים, אחרי תלאות הדרך
מגלים לאט לאט את הארץ הרחוקה
הם שנים חלמו עליה, ועכשיו זו המציאות
כשאומרים להם לטבול, לשטוף את התמימות.

ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור במרכז קליטה בטבריה
מנסים לקלוט ולהיקלט וזה לא קל
מאצל המדורה, מעבר להרי החושך
אל הרחוב המקומי, הדיגיטאלי, המבולבל.
הם שנים חלמו על בית ועכשיו זו המציאות
גם בבית זה קורה, נמשכת הגלות

ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור יחפים בצד הדרך
מוליכים את עלבונם ברגל אל העיר
הם עומדים מול הבניין, הם עומדים מול לב של אבן
מחכים שתיפתח הדלת מבפנים.

הם היו נאמנים, כן, הם חיכו לה לבשורה
ועכשיו מה שנשאר זו עבודה שחורה.